

Kring den konstitutionella debatten i Frankrike

Den franska författningen har sedan sin tillkomst 1875 varit föremål för så gott som oavbruten diskussion. Med korta mellanrum utkomma nya stridsskrifter mot regimen, nya förslag om en mer eller mindre fullständig revision av författningen. Varje inrikespolitisk kris ökar den litterära produktionen på detta område. Det kunde vara roligt att undersöka huru många gånger auktoritativa vetenskapsmän och politiker förklarat det rådande tillståndet olidligt och förespått regimen snara undergång. Författningen har emellertid bevarats under mindre ändringar än någon annan europeisk konstitution och den politiska utvecklingen har försiggått utan tvära omkastningar; efterkrigsperioden har säkerligen varit lugnare i Frankrike än i någon annan stor stat.

Under de senaste åren och alldeles särskilt efter upplöppen i Paris i februari har det varit högflojd på författningsprojekt. Debatten har här liksom på andra håll i hög grad stimulerats av diktaturprincipens seger i Melan- och Syd-Europa. Speciellt franska faktorer äro emellertid av grundläggande betydelse. Korruptionsskandalerna ha orsakat ett utbrett om också vagt missnöje; i breda lager tror man, säkerligen med orätt, att en stor del av folkrepresentanterna äro mutbara och att korruptionen hör till de bestämmande momenten i fransk politik. Det parlamentariska systemets svårigheter ha under senare år ökat genom att en betydande del av deputeradekammaren — kommunisterna och i huvudsak socialisterna — principiellt vägrat att medverka vid regeringsbildningar eller att lämna fast understöd åt någon regering. Den borgerliga vänstern, som i huvudsak består av det radikalsocialistiska partiet, kan emellertid icke regera utan socialistiskt stöd; även då den samlade vänstern har klar majoritet i kammaren, såsom för närvarande är fallet, komma vänsterregeringarna därför i en prekär situation. Liksom i andra länder har det visat sig att en tämligen liten del av representationen, som på grund av sitt motsatsförhållande till andra partier vägrar att följa de parlamentariska konventionerna, kan bringa hela mekanismen i olag.

Flertalet reformförslag ha kommit från borgerligt konservativt håll och äro tämligen tydligt präglade av dessa gruppers speciella intressen.

Det monarkistiska programmet, som går ut på införandet av ett slags korporativ stat under bourbonsk ledning kan härvid lämnas åsido. De gamla kämparna i *Action Française* söka visserligen utnyttja republikens svårigheter för sin propaganda och ha under de senaste månaderna fört en hetskampanj av otrolig våldsamhet, men intet tyder på att de idéer, de förfäktat, vunnit nämnvärt större anslutning.

Stora borgerliga grupper stå säkerligen bakom det reformförslag, som Tardieu utformat i sitt i våras utgivna arbete »L'heure de la décision». Förslaget upptar fem huvudpunkter. Två av dessa gå direkt ut på att stärka regeringens ställning; regeringen skall ha obegränsad rätt att upplösa deputeradekammaren och exklusivt initiativ i anslagsfrågor. Vidare bör de statsanställda förbjudas att bilda politiskt verkssamma organisationer; de existerande organisationerna äro socialistiskt inriktade och ha vid flera tillfällen övat effektiv på-

Jules Romains
skriver
författning

tryckning på radikala regeringar. Mera överraskande äro de sista punkterna på programmet. Tardieu vill införa rösträtt för kvinnor; med all sannolikhet är det den i Tyskland och Österrike gjorda erfarenheten, att kvinnorna rösta konservativt och framförallt klerikalt, som här verkat bestämmande. Slutligen föreslås införande av konsultativt referendum, d. v. s. den egenartade form av folkomröstning, som utom i några amerikanska och schweiziska delstater blivit konstitutionellt reglerad endast hos oss. Tardieu hoppas tydligen, icke alldeles utan stöd av gjorda erfarenheter, att folket skall visa sig mera konservativt än sin representation. De tre förstnämnda punkterna i Tardieu's program ha i huvudsak upptagits av Doumergue, vars uttalanden härom förut refererats i *Nu*.

De socialistiska och kommunistiska partierna, som under den senare tiden nära samverkat, framföra i den aktuella situationen särskilt krav på proportionellt valsätt. Dessa båda partier och främst kommunisterna ha i hög grad missgynnats av det nuvarande majoritetsvals systemet; kommunisterna ha endast erhållit en bråkdel av de platser som de skulle ha fått enligt genomförd proportionell metod.

Ett intressant inslag i debatten bildar det förslag — »Plan du 9 juillet» — som nyligen publicerats med ett företal av Jules Romains. Förslaget har tillkommit genom samarbete mellan Jules Romains och ett antal unga män ur olika politiska riktningar; några monarkister eller kommunister ha tydligen icke deltagit. Synnerligen originella äro tankarna i den lilla programskriften icke, men den fängslar genom sin stil, sin saklighet och sitt försynta allvar. Utgångspunkten är en något oklar borgerlig radikalism; författningsförslaget domineras av den demokratiska principen, men i vissa punkter har tydligen fascismen varit förebild. Den nya författningen, som bör utarbetas av en konstituerande församling, skall liksom den nuvarande innefatta parlamentarism och tvåkammersystem. Kvinnlig rösträtt samt röstpåskola emellertid införas vid val av ledamöter i deputeradekammaren; senaten, i vars sammansättning icke större förändringar föreslås, skall berövas sitt veto mot deputeradekammarens förslag i lagfrågor. Regeringens ställning skall stärkas genom olika medel; framför allt föreslås att ett beslut om missroendevotum mot en regering, som vid sitt första framträdande vunnit majoritet i deputeradekammaren, automatiskt skall leda till kammarens upplösning och utlysande av nya val. Ett nationellt ekonomiskt råd bestående av representanter för olika yrken skall tjänstgöra som rådgivare i lagstiftningsfrågor. Sympatier för ett korporativt system efter italienskt mönster spåras i förslaget om inrättande av fasta yrkesorganisationer, som under statlig medverkan skola behandla frågor av betydelse för de till yrket anslutna och bl. a. bilägga arbetstvister. Målet säges vara »att, utan att anknyta till de marxistiska formerna, ersätta den liberala och individuella kapitalismen med ett system, där staten tjänstgör som skiljedomare och kontrollör, med målet att i den allmänna välfärdens intresse arbeta för en jämn fördelning av arbetet och nationalegendomen.»